

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE IMPROVISACIÓN E ACOMPAÑAMENTO I-II

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015, DO 29 DE OUTUBRO)

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DISCIPLINA IMPROVISACIÓN E ACOMPAÑAMENTO I-II										
ESPECIALIDADE:	INTERPRETACIÓN					ITINERARIOS:	GUITARRA			
CARÁCTER:	OBRIGATORIA					TIPO DE CLASE:	COLECTIVA			
DEPARTAMENTO:	PROCEDEMENTOS AUDITIVOS E INSTRUMENTAIS					XEFE DE DPTO.:	Matilde Rubio			
CURSOS	1º curso		2º curso		3º curso		4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	A determinar
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	1
ECTS/CUAD.	3	3							Observacións:	-----
DOCENTES:	NOME E APELIDOS					EMAIL/TEL/WEB			TITORÍA	
	PABLO SABIO LADRA					pablosl@edu.xunta .gal				

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
<p>DESCRITOR: Desenvolvemento progresivo da improvisación aplicada á guitarra. Principios xerais para desenvolver a capacidade creativa. Tipos de improvisación libre e condicionada. Aplicación da improvisación á práctica do acompañamento.</p>	
<p>COÑECEMENTOS PREVIOS: Os requeridos na proba de acceso ao grao superior. Para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.</p>	
<p>RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS (OPCIONAL) Aínda que, en principio, a improvisación musical significa facer un traballo, paxase..etc; sen telo planificado con antelación, é imposible facer una improvisación de certo nivel sen antes estudar as ferramentas necesarias para a súa realización exitosa. Estas ferramentas atópanse no coñecemento destas tres disciplinas: harmonía, composición e análise, desenvolvidas de xeito práctico na guitarra.</p>	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1 T9
COMPETENCIAS XERAIS:	X2 X4 X6 X7 X13 X17 X22 X26
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EI2 EI3 EI4 EI5 EI7 EI8 EI9
Ver a listaxe de competencias e a súa descrición no Decreto 163/2015, do 29 de outubro, anexo II	

3. OBXECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Desenvolver a creatividade e o gusto musical a partires do coñecemento e a práctica de técnicas improvisatorias a solo ou en conxunto.	TODAS
Realizar a análise harmónica á guitarra, reducindo a textura polifónica ao esquema da estrutura básico. Realizar á guitarra progresións harmónicas tonais en americano	TODAS
Adestrar a capacidade de acompañar melodías tonais, a través da análise dos elementos formais e da improvisación de patróns rítmicos sobre a estrutura harmónica implícita.	TODAS
Acadar una relación natural co instrumento, ao desenvolver tipos de memoria diferentes empregados habitualmente na interpretación.	TODAS
Motivar ao alumno para que desenvolva as capacidades de observación, análise e investigación no estudo	TODAS

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS 1º CUADRIMESTRE (Impro e acompañamento I)	SESIONS
1,O Acorde. Estructuras harmónicas, patróns	1.1 Clasificación dos acordes tríadas e cuatríadas. Enlaces de acordes. Investimentos 1.2 Patróns rítmicos. 1.2.1 Tonalidades maiores e menores. Círculo de quintas. Graos I-II-III-IV-V-V7-VI-VII-V do V 1.3 Cifrado harmónico y americano 1.4 Creación e desenvolvemento de motivos cun acorde 1.5 Estructuras harmónicas de catro compases. 1.6 Acorde sexta e cuarta cadencial. Acordes de sétima dominante. Enlace harmónico. 1.7 Dominantes secundarias. 1.8 Procesos cadenciais: Cadencias e semicadencias. 1.9 Estructuras harmónicas de oito compases. 1.10 Redución harmónica 1.11 Progresións.	6
2. Creación melódica	2.1 Construción do motivo con notas reais. 2.1.1 Con un acorde e con máis de un acorde. 2.2 Construción de motivos introducindo notas de paso e floreos. 2.3 Desenrolo de motivos e adaptación ás diferentes estruturas harmónicas por enlace e/ou transporte 2.4 Motivos, semifrase, frases. 2.5 Frases de oito compases. Pregunta-resposta. 2.6 Creación melódica en base as harmonías traballadas	6
3. Improvisación e Acompañamento	3.1 Acompañamento a melodías clásicas e/o populares, tendo en conta os contidos anteriormente tratados. 3.2 Improvisación imitativa e libre en base aos contidos traballados	2
4. Repaso dos contidos tratados	4.1 Repaso, afianzamento e cuestións que poidan xurdir sobre os contidos traballados	2
TOTAL SESIONS:		16 ¹
4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS 2º CUADRIMESTRE (Impro e acompañamento II)	SESIONS
1,O Estructuras harmónicas, patróns	1.1 Estructuras harmónicas: Os acordes en investimento. Desenvolvemento por investimento. Enlaces. Patróns rítmicos. 1.2 Tonalidades maiores e menores. Círculo de quintas. Graos I-II-III-IV-V-V7-VI-VII-V do V. Acordes de sétima. 1.3 Cifrado harmónico 1.4 Redución harmónica 1.5 Variacións rítmicas, melódicas e na textura. 1.6 Pedal de tónica e de dominante 1.7 Sétima de dominante. Investimentos (I)	6
2. Creación melódica	2.1 Construción do motivo con notas reais. 2.1.1 Con un acorde e con máis de un acorde. 2.2 Construción de motivos introducindo notas de paso e floreos. 2.3 Desenrolo de motivos e adaptación ás diferentes estruturas harmónicas por enlace e/ou transporte 2.3 Melodía eixo. Tipos de floreos, apoiaturas e notas de paso. 2.4 Motivos, semifrase, frases. 2.5 Frases de oito compases. Pregunta-resposta. 2.6 A semifrase contrastante: Contraste rítmico, melódico e harmónico. 2.6 Creación melódica en base as harmonías traballadas	6
3. Improvisación e Acompañamento	3.1 Acompañamento a melodías clásicas e/o populares, tendo en conta os contidos anteriormente tratados. 3.2 Improvisación imitativa e libre en base aos contidos traballados	2
4. Repaso dos contidos tratados	4.1 Repaso, afianzamento e cuestións que poidan xurdir sobre os contidos traballados	2
TOTAL SESIONS:		16 ²

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Práctica de aula: Traballo pormenorizado dos temas en clases colectivas. As clases Terán unha compoñente principal de práctica a guitarra. Planificaránse as actividades de forma que se fomenta a participación simultánea do grupo de alumnos, impulsando así o traballo colaborativo na aula. Partirase dunha peza ou fragmento clásico ou popular que conteña os contidos a traballar, realizarase: 1. Lectura e análise formal, melódica, rítmica e harmónica. 2. Exercicios harmónicos derivados da análise en distintas tonalidades 3. Transporte de acordo coa estrutura harmónica	16		16

¹ Ler o punto 8: Observacións, desta programación

² Ler o punto 8: Observacións, desta programación

4. Improvisación de acordo coa estrutura harmónica.			
Práctica individual: Adestramento persoal do alumno de todas as ferramentas e técnicas da práctica harmónica e improvisatoria ao teclado traballadas na aula. Comprenderá 1) análise do material musical sobre o que se traballa nas clases 2) preparación e adestramento dos recursos cognitivos técnicos e interpretativos necesarios para a práctica harmónica, repentización e improvisación		73	73
Actividades de avaliación	1		1
TOTAL HORAS:			90

6. AVALIACIÓN. Por mor da declaración do Estado de Alarma e a suspensión das clases presenciais, o período computable para esta modalidade de avaliación no segundo cuadrimestre será o comprendido entre o 3 de febreiro e o 12 de marzo, ambos inclusive. Non obstante, co obxectivo de proporcionar ao alumnado a posibilidade de mellorar as súas cualificacións finais, avaliarase de xeito complementario e sempre adicional o traballo levado a cabo durante o período de ensinanza a distancia.

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Traballo na aula	Amosar na aula unha capacidade de aprendizaxe progresiva como resultado da optimización do rendemento da práctica individual.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X23 E13 E14 E15 E18 E19	50%
Traballos complementarios	Seguimento do traballo individual fora da aula.	T1 T3 T15 X8 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	50%
Traballo no período de ensinanza a distancia	Seguimento do traballo individual fora da aula por medios telemáticos.	T1 T3 T15 X8 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	30% adicional a partir da nota da avaliación continua
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
1 Desenvolvemento dunha estrutura harmónica	Aplicar os coñecementos harmónicos e pianísticos (o á o acordeón) adecuadamente	T1 T3 T15 X8 X22 E17 E19	25%
2. Harmonizar e improvisar un acompañamento a unha melodía dada	Amosar os coñecementos harmónicos, melódicos e pianísticos (o á o acordeón), así como a escoita interna	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	25%
3. Improvisar unha frase sobre un motivo dado	Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	25%
4. Análise formal, melódico rítmico e harmónico de pezas ou fragmentos concretos de diferentes estilos aportados polo profesor e posterior improvisación sobre eles.	Amosar autonomía e solvencia na lectura e análise de pezas ou fragmentos. Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E18 E19	25%
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA, máis de 4 faltas) Debido á declaración do estado de alarma e á suspensión das clases presenciais, esta proba será levada a cabo por medios telemáticos.			
1. Desenvolvemento dunha estrutura harmónica	Aplicar os coñecementos harmónicos e pianísticos (o á o acordeón) adecuadamente	T1 T3 T15 X8 X22 E17 E19	25%
2. Harmonizar e improvisar un acompañamento a unha melodía dada	Amosar os coñecementos harmónicos, melódicos e pianísticos (o á o acordeón), así como a escoita interna	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	25%
3. Improvisar unha frase sobre un motivo dado	Amosar coñecemento dos procedementos construtivos improvisación	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	25%
4. Análise formal, melódico rítmico e harmónico de pezas ou fragmentos concretos de diferentes estilos aportados polo profesor e posterior improvisación sobre eles.	Amosar autonomía e solvencia na lectura e análise de pezas ou fragmentos. Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E18 E19	25%

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- Aebersold Jazz, J. (1967/1994) *Como improvisar y tocar Jazz (6ª ed.)*. Spanish Edition.
- Ansins Arbó, Miguel (2004) *Teoría y práctica del bajo cifrado, en su realización al piano*. Madrid: Real Musical.
- Bach, J. S. por García Vázquez, J.R. (2010) *22 pequeños preludios. Análisis y metodología de trabajo*. Madrid: Enclave Creativa
- Bach, J. S. por García Vázquez, J. R. (2008) *15 invenciones a dos voces. Análisis y metodología de trabajo*. Madrid: Enclave Creativa.
- Bernaud, A. y Desportes, I (2003) *Manual práctico para el reconocimiento de los estilos desde Bach a Ravel*. Madrid: Real Musical
- Cortada, M. L. (2003) *Teoría y práctica del bajo continuo*. Barcelona: DINSIC Publicaciones Musicals, S.L.
- Coker, J. (1964) *Improvisando en Jazz*. Buenos Aires: EDITORIAL VICTOR LERU
- Ferrer, Ferran (2001) *Acompaña y disfruta*. Valencia: Impromptu Editores, S. L.
- Garrido, A. y Molina, E. (2004) *Improvisación a la guitarra Vol. 1 y 2*. Madrid: Enclave Creativa Ediciones S.L.
- Lorenzo de Reizábal, A., Olabarrieta Zaro, J. (2010) *Improvisación: De la teoría a la práctica*. Barcelona: Editorial Boileau.
- Levine, M. (2003). *EL libro del Jazz Piano*. EEUU: Sher Music Co.
- Molina, E.(1990). *Improvisación al piano. Volúmen 1. Ejercicios fundamentales*. Madrid: Real Musical (reeditado por Enclave Creativa).
- Molina, E. (1994). *Improvisación al piano. Voúmen 2. Desarrollo de estructuras armónicas*. Madrid: Real Musical. (reeditado por Enclave Creativa)
- Molina, E. (1994). *Improvisación al piano. Volúmen 3. Estructuras melódicas*. Madrid: Real Musical. (reeditado por Enclave Creativa)
- Molina, E.; Molina C..(2006) *Burgmüller. 25 estudios fáciles para piano. Op 100. Análisis y metodología de trabajo*. Madrid: Enclave Creativa
- Molina, E; Cisneros, J; Doña, I; Rodríguez, J.(2007). *Improvisación y acompañamiento. Voúmen 1*. Madrid: Enclave Creativa Ediciones S.L
- Molina, E; Cisneros, J; Doña, I; Rodríguez, J.(2007). *Improvisación y acompañamiento. Voúmen 2*. Madrid: Enclave Creativa Ediciones S.L
- Oltra, M. (2003). *Ejercicios de acompañamiento*. Barcelona. Ed. Boileau.
- Real Book I-II
- Toch, E. (2001). *La melodía*. Barcelona: Idea Books.
- Toch, E.(2001). *Elementos constitutivos de la música*. Barcelona: Idea Books

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DA CORUÑA

8. OBSERVACIÓN

O tipo de contidos desta asignatura fai imposible na maioría dos casos a organización deles en sesións illadas e perfectamente delimitadas. A materia, eminentemente práctica, é de carácter tanto acumulativo como continuado e depende en gran medida da particularidade de cada alumno, pois hai grandes diferenzas en canto a velocidade de aprendizaxe e asimilación dos contidos. **Unha vez estudado éstos repítense unha e outra vez ao longo de todo o cuadrimestre, non quedando relegados só á sesión onde se introduciu.**

O repertorio por curso incluírá as pezas ou fragmentos de diferentes estilos necesarios para traballar os contidos propostos.

Dado que o número de semanas non coincide co número de sesións adaptarase cada curso segundo número e colocación dos festivos e as diversas actividades do centro modificando se fora necesario no propio curso o número de sesión asignadas a cada tema; en ningún caso se incluírán temas deste curso no seguinte.